

Orientace

”

Usáma nikdy neexistoval

Ivan Adamovič, Antonín Baudyš, Petr Hudlička, Jan Jandourek a Petr Zídek v diskusi o spikleneckých teoriích

”

salon | strana 28

SOBOTA 7. KVĚTNA A NEDĚLE 8. KVĚTNA 2011

LIDOVÉ NOVINY

Kresba Léla Geislerová

Mít je v ohrádce a vládnout jim

V zacházení s hospodářskými zvířaty, exotickými druhy i jinými příslušníky **rodu Homo** najdeme znepokojující množství podobností

Naše civilizace neobyčejně touží po tom, začlenit zvířata, ale i lidi zcela jiných kultur do svých kontextů. Činí tak často velmi brutálně navzdory tomu, že koloniální expanze dávno skončila, a jaksi **natruc všem deklaracím o jejich ochraně**. Není bez zajímavosti se po nedávné minulosti i přítomnosti tohoto jevu rozhlédnout, nejlépe bez brýlí mámení tradičního typu.

STANISLAV KOMÁREK

Industrializace, produkující obří fabriky s kasárenským řádem, houkáním sirén a nezřídka i ubytováním dělnictva v blocích hned u závodu, se pochopitelně promítla i do světa domácích zvířat. Stalo se tak překvapivě pozdě – ve Spojených státech byly počátky tohoto trendu patrné už v meziválečném období, byť poměry byly ještě dosti idylické a bezzubé, jak třeba hezky dokládá lidový román Betty McDonaldové *Večce a já*. Dokonce i Sinclairův román *Džungle* o chicagských jatkách ještě tematizuje převážně problémy lidí.

Celosvětově se však vzmáhal tento trend až po poslední světové válce, ve větším měřítku až od šedesátých let. Jakkoli by se zdálo, že provoz německých a sovětských lágrů, kde se vskutku na lidi aplikovaly postupy běžné jen ve vztahu ke zvířatům

(zvláště to vyniklo při experimentech mengeleovského typu a při „industriálním zpracovávání lidí“ v komplexu Auschwitz-Birkenau), byl právě industriálními velkochovy inspirován, je opak pravdou a časová souslednost obou jevů byla opačná. Velkochovy kopírují koncentráky, nikoli naopak.

Co jiného než zplynovat?

Paralely jdou do pozoruhodných detailů, mimo jiné i pokud se týče korupce jazyka a tvorby hygienických novotvarů typu „nosnice“, „dojnice“, „vyskladňování“, podobně jako kdysi „Endlösung“ či „Sonderbehandlung“.

Při často slychané obhajobě způsobu držení „industriálních slepic“, které si prý díky selekci už nic jiného než klícky nepřejí, je těžko si nevzpomenout na důstojníky SS v nažehlených uniformách, vysvětlující roku 1944 distingovaným pánům z mise švédského červeného kříže, aby se jen na tu svoloč podívali: co se s nimi dá jiného dělat nežli je humánně zplynovat. Dnes se tato praktika omezuje na kuřata, pokud se někde v okolí vyskytne lehké podezření na ptačí chřipku.

Oba fenomény se podobají i zvláštní mixáži efektivity a neefektivity, přičemž efektivita se stává obsesí – kde ještě ušetřit decimetr čtvereční, byť kolem jsou prázdné a nevyužité pláně. Kdyby byli bývali vězni z nějakého důvodu překrmováni a excesivně množeni, nebyl by patrný v podstatě žádný zcela zásadní rozdíl.

Na problematiku velkochovů bylo od 60. let 20. století už tolikrát upozorňováno, že je zde třeba zdůraznit jen rysy ob-

Fríč, který přivezl indiána Čerwuiše do Prahy v roce 1908, bezelstně líčí případy, kdy musel přivést živý suvenýr k poslušnosti těžkým zmlácením

”

vykle opomíjené. Není pochyb, že industriální velkochovy potravin živočišného původu výrazně zlevnily, otázka je, za jakou cenu. Je autorovým pevným přesvědčením, že tento fenomén bude jednou jmenován jedním dechem s inkvizicí i výše zmíněnými koncentráky – i tam byla viděna jejich naprostá nezbytnost, ovšem kdo dnes vzdechne po rejdech ďáblůvých a kdo by si přál Bělomořsko-baltský kanál za takových obětí?

Eichmannova posedlost efektivitou

Možnosti k zlepšení je pochopitelně celá řada – obłudné podmínky velkochovů by mohly být mnohem přísněji regulovány a tato situace se, byť velice zvolna, začíná lepší. Ryze ekonomická argumentace v rámci naprostého liberalismu by zajisté neviděla ani u lidí důvod, proč třeba nezaměstnávat odrostlejší děti na noční směně v kamenolomu.

Kdo jen trochu zná spletitou a pomalou historii vývoje ochrany lidí, nemá iluze

o tom, že by to se zvířaty mohlo jít obzvlášť rychle. Namísto ale není ani povýšeně blazeované uchechtnutí fabrikantů 40. let 19. století nad výkladem o nepřipadnosti dětské práce – co by ti malí všiváci celý den dělali a kdo by je živil? A co konkurence? Nu, za sto a šedesát let by se divili...

Zákoník práce pro prasnice

Dá se ale říci, že současná ochrana příslušníků lidského druhu, například před zaměstnavateli, je už dostatečná, ba leckdo se bojí vůbec někoho zaměstnat. Přijde jednou doba, kdy si zemědělský podnikatel třikrát rozmyslí, než koupí dejme tomu prasnici, a „pracovních míst“ pro zvířata bude ubývat?

Současná koncepce studia etologie domácích zvířat, mající jim zajistit v chovech alespoň v minimální míře druhově přiměřené podmínky v rámci tzv. animal welfare, se jeví být nejslibnější cestou, byť obraz slípky hrabající si volně na zelených lučinách je i do budoucna asi příliš optimistický. I „užitkoví lidé“, jak je nazýval rakouský etolog Konrad Lorenz, mají ve svých panélkách a úřadech welfare jen velmi omezený, řekli bychom bazální.

Určitá potíž taky nastává v momentě, kdy se režim zmírňuje a očekávalo by se všeobecné plesání: slepice, jimž na větší ploše otrne, se pak často pustí do sebe zobáky s mnohem větší intenzitou, než když byly nacpané v baterkách. S lidmi to bylo ostatně kdysi také tak. Budou jednou zestárlí etologové, kteří se na těchto projektech podíleli, o manažerech farem nemluvě, vládní před soud a volání k odpovědnosti? Prohloubí-li se současné vývojové trendy, vy-

loučit to nelze. Při transportech vězňů po Sibiři či polských pláních se také jistě vyskytli rozumnější organizátoři radící nepochpat jich do vagonu sto, ale jen dvacet a přidat dva kýbly vody...

I provoz jatek a zejména transport k nim by se dal do značné míry „humanizovat“. To slovo je v takovéto souvislosti paradoxně jazykově zcela nevhodné: „humánní“ je přece to, co je přiměřené lidem. Co je přiměřené zvířatům, by se dalo nejspíš označit jako „bestiální“, ale slovo se jaksi používá v úplně jiném významu.

Je také v tomto směru neodpovědně beznaléhavější potřeby chovat velké psy a další masožravce, jimž pěstujeme potravu, byť daleko od našeho zorného pole, v „treblinkovských“ podmínkách. (Všechny kultury mají vždy zvířata „blízká“ a ta „daná v plen“, u té naší je to ale, jako mnoho jiných jejich aspektů, bizarně vyostřené. *Více rámeček na str 22 – pozn. red.*)

Neodloučís mládě od matky

V argumentacích ochranářů zaujímá hodně místa zabíjení mláďat, emočně vypjatá situace, která apeluje na naši vnitřní brzdu a vyvolává v nás, nepochybně analogií s vlastními mláďaty, intenzivní dojem hříchu.

Nechat hospodářská zvířata plně dorůst má nepochybně i své ekonomické důvody a bezdůvodné rozbíjení vztahu matka-mláďe, třeba u hovězího dobytka, působí velmi tristní podívankou. Obecně jsou velkochovy masné, mléčné i produkující vejce nejbrutálnějšími vykořisťovacími a potupeními mateřského principu, k jakému v dějinách došlo.

Pokračování na straně 22